

Medalie conferită în 1909 lui Constantin Brâncuși

Laurențiu-Ștefan Szemkovics*

RÉSUMÉ. Dans l'article *Médaille décernée en 1909 à Constantin Brâncuși*, nous présentons, en utilisant l'héraldique, la sigillographie et la phaléristique, la médaille "Bene Merenti", première classe, décernée en 1909 à Constantin Brâncuși, architecte.

Mots-clé: *Constantin Brâncuși, médaille "Bene Merenti", héraldique, sigillographie, phaléristique.*

Constantin Brâncuși s-a născut la 19 februarie 1876, la Hobîța, județul Gorj. A urmat cursuri primare la Peștișani și Brediceni, apoi cursurile Școlii de Arte și Meserii din Craiova; în 1895 a fost admis la specializare la secția de sculptură în lemn a școlii. Peste doi ani, călătorind la Viena, s-a angajat la secția de finisare artistică a unei fabrici de mobilă. La reîntoarcerea la Craiova, a modelat bustul primarului Craiovei, Gheorghe Chițu. După terminarea Școlii de Meserii, s-a înscris la Școala de Belle-Arte din București, perioadă în care a lucrat bustul lui *Vitellius* și *Cap al lui Laocoon*, pentru care a fost distins cu medalia de bronz. În 1904 a plecat la studii la München, iar după șase luni a pornit pe jos prin Bavaria, Elveția până la Langres, în Franța, după care cu trenul până la Paris. S-a înscris la Școala Națională Superioară de Arte Frumoase din capitala Franței, expunând peste un an la Salonul de toamnă trei lucrări: *Copilul*, *Orgoliu*, *Portretul lui M. G. Lupașcu*. Din 1907 a realizat prima versiune a *Sărutului*. Tot în 1907 a închiriat un atelier în rue de Montparnasse. În 1909 a participat, la București, la Expoziția oficială de pictură, sculptură și arhitectură. Până în 1914 a luat parte la expoziții colective la Paris și București, inaugurând ciclurile *Păsări Măiestre*, *Muza adormită*, *Domnișoara Pogany*. În 1914 a deschis prima expoziție în S.U.A., la „Photo Secession Gallery” din New York. În perioada următoare a expus la Salonul oficial din Paris și la expoziția „Tinerimii Artistice” din București. Lucrările sale au fost expuse apoi la multe expoziții din întreaga lume: Amsterdam, Boston, Chicago, Haga, Londra, New York, Paris etc. În 1918 a realizat prima versiune, în lemn, a *Coloanei infinite*, definitivată și inaugurată, împreună cu celelalte monumente (*Masa tăcerii* și *Poarta sărutului*), la Târgu Jiu, între 1937 și 1938. A fost membru post-mortem al Academiei Române – 3 iulie 1990. A încetat din viață la Paris, în 16 martie 1957.¹

Urmare a raportului lui Sp. Haret, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, nr. 35.864 din 1909, regele Carol I a semnat în București, la 26 mai 1909, decretul

* Cercetător dr. A. N. I. C., email: laurszem@gmail.com

¹ Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române: 1866-2022. Dicționar*, Partea I (A-L), ediția a VI-a, revăzută și adăugită, cuvânt înainte: acad. Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, București, Editura Academiei Române, 2023, pp. 272-273.

nr. 1.794², prin care i-a conferit Medalia „Bene Merenti” clasa I lui C. Brâncuși, arhitect, pentru merite artistice³.

Prezentăm, apelând la heraldică⁴, la sigilografie⁵ și la faleristică⁶, descrierea distincției, precum și reproducerile grafice care provin de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar nr. 21/1909 (documentul), *Documente fotografice* (fotografia) și de pe site-ul <https://www.ordersandmedals.ro> (medalia).

Medalia „Bene Merenti” a fost instituită în anul 1876 și se acorda atât pământenilor, cât și străinilor „ca încurajare și răsplătire pentru merite dobândite pe domeniul artelor, științelor, industriei, agriculturii, etc.”. Potrivit *Regulamentului Medaliei „Bene Merenti”*⁷: „Medalia, având două clase, se compunea: cea de clasa I dintr-o piesă de metal galben cu un diametru de 30 mm și o grosime de 2 ½ mm; forma sa este rotundă; cea de clasa II dintr-o piesă de metal alb având aceleași dimensiuni și formă. Medalia de amândouă clasele poartă pe o parte, în relief, efigia domnitorului, înconjurată de cuvintele: CAROLUS PRIMUS PRINCEPS ROMANIAE; pe partea opusă se află stampat, în relief, cuvintele BENE MERENTI înconjurată de o ghirlandă de stejar care se unește sus și jos prin câte o fundă. Medalia are în partea superioară un inel prin care se trece panglica. Panglica este de moar vișinie, având la margine câte o vargă (lisereu) de fir de argint. Panglica în total este lată de 30 mm, iar varga pe margine de 2 ½ mm. Medalia se poartă pe partea stângă a pieptului”⁸. Legenda medaliei s-a schimbat în timp. Cea mai veche

² Publicat în „Monitorul Oficial” nr. 48 din 31 mai / 13 iunie 1909, pp. 1921-1922.

³ Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Președinția Consiliului de Miniștri*, dosar nr. 21/1909.

⁴ Heraldica este disciplina auxiliară a istoriei care studiază stemele, blazoanele etc.; Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000, p. 422.

⁵ Sigilografia este disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul sigiliilor și matricelor sigilare. Franceză la origine, această disciplină nu a întârziat să se extindă în toată Europa, pretutindeni unde, încă din Evul Mediu, se impunea obiceiul de a valida documentele cu sigiliu; Jean-Luc Chassel, *Les sceaux dans l’Histoire, l’Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l’histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d’héraldique et de sigillographie* (Troyes, 2003-Reims, 2004) sous la direction de Jean-Luc Chassel, Paris, Société française d’héraldique et de sigillographie, 2007, p. 9.

⁶ Faleristica – disciplina auxiliară a istoriei care se ocupă cu studiul decorațiilor (ordine, cruci, medalii și semne onorifice). Are conexiuni și cu alte discipline auxiliare ale istoriei, ca: heraldica, sigilografia, vexilologia și numismatica; Dorel Bahrin, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005, pp. 11-12.

⁷ Decretul nr. 314 din 21 februarie 1876, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 53 din 7 / 19 martie 1876, pp. 1353-1354.

⁸ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Medalie conferită în 1876 lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*, în „Revista Arhivelor”, XCVII (2020), nr. 1-2, p. 7-13; idem, *Medalie conferită în 1912 lui Dimitre Onciul*, în „Revista Arhivelor”, XCIX (2022), nr. 1-2, pp. 7-11; idem, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1909 șefului muzicii Regimentului I Mehedinți № 17*, în „Cronica de Severin”, anul XIII, nr. 461, 18 iunie 2024, p. 4; idem, *Decorații conferite polițiștilor și agenților de siguranță în perioada 1921-1924*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2024, pp. 130-131; idem, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1914 Principesei Maria*, în „Document”. Buletinul Arhivelor Militare Române, anul XXVIII, nr. 2 (108), 2025, p. 1; idem, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1909 lui Constantin Moisil*, în „Pentru Patrie”, editată de Ministerul Afacerilor Interne, nr. 10, octombrie 2025, pp. 46-47; idem, *Trei decorații românești conferite Reginei Maria (1913-1930)*, în *Retrări istorice în veacul*

versiune era *CAROLUS PRIMUS PRINCEPS ROMANUM*, apoi *CAROLUS I PRINCEPS ROMANIAE*, iar după 1881 varianta finală *CAROLUS I REX ROMANIAE*. Medalia a fost desființată în anul 1931, când a fost înlocuită cu Ordinul „Meritul Cultural”⁹.

BIBLIOGRAFIE

Bahrin, Dorel, *Sistemul decorațiilor militare – 2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005.

Chassel, Jean-Luc, *Les sceaux dans l’Histoire, l’Histoire dans les sceaux*, în *Les sceaux, sources de l’histoire médiévale en Champagne. Actes des tables rondes de la Société française d’héraldique et de sigillographie (Troyes, 2003-Reims, 2004)* sous la direction de Jean-Luc Chassel, Paris, Société française d’héraldique et de sigillographie, 2007, pp. 9-17.

Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Editura Saeculum I.O., București, 2000.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Decorații conferite polițiștilor și agenților de siguranță în perioada 1921-1924*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2024.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1909 lui Constantin Moisil*, în „Pentru Patrie”, editată de Ministerul Afacerilor Interne, nr. 10, octombrie 2025, pp. 46-47.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1909 șefului muzicii Regimentului I Mehedinți № 17*, în „Cronica de Severin”, anul XIII, nr. 461, 18 iunie 2024, p. 4.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalia „Bene Merenti” conferită în 1914 Principesei Maria*, în „Document”. Buletinul Arhivelor Militare Române, anul XXVIII, nr. 2 (108), 2025, p. 1.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalie conferită în 1876 lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*, în „Revista Arhivelor”, XCVII (2020), nr. 1-2, p. 7-13.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalie conferită în 1912 lui Dimitre Onciul*, în „Revista Arhivelor”, XCIX (2022), nr. 1-2, pp. 7-11.

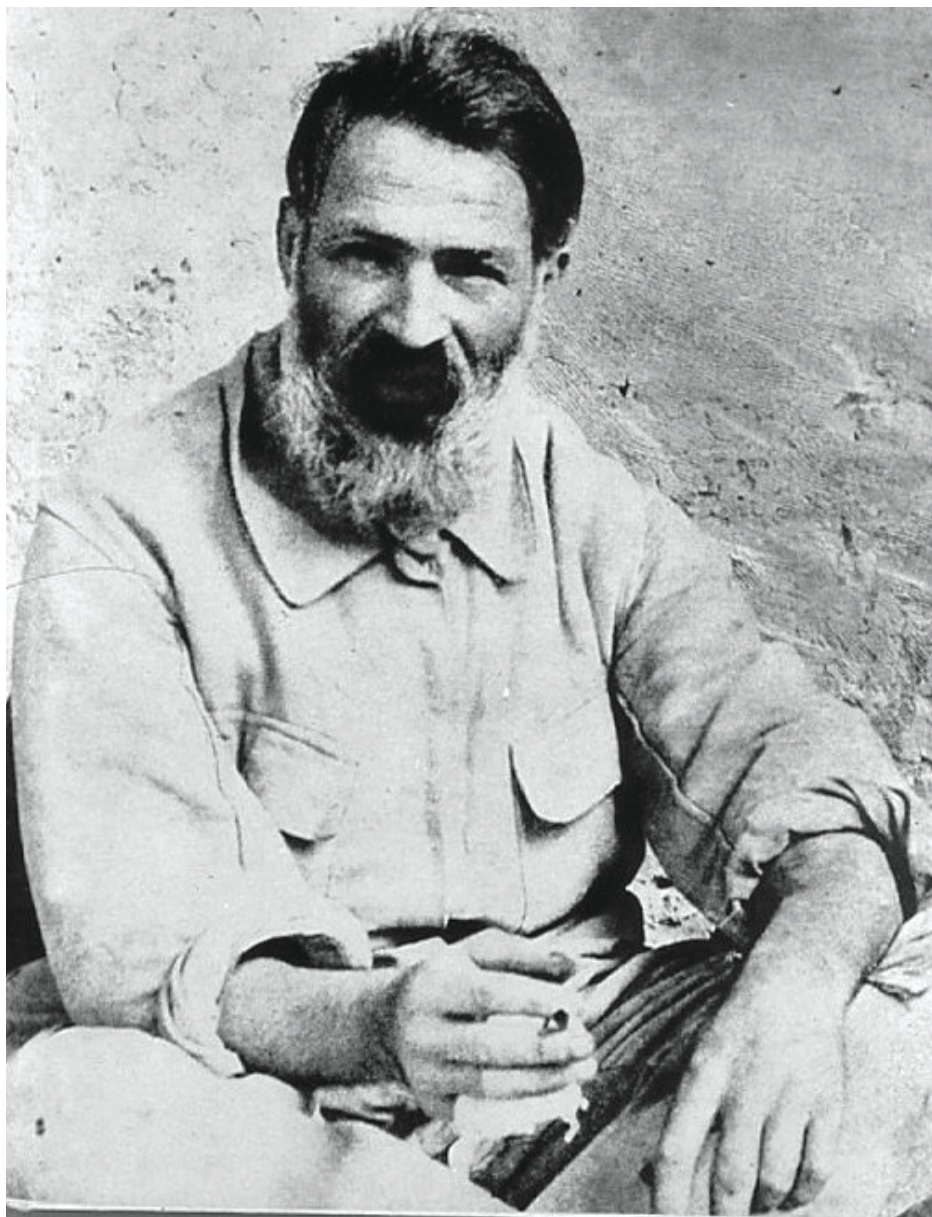
Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalie conferită în 1913 unui pictor în Turnu-Severin*, în „Obiectiv mehedințean”, anul XXVIII, nr. 1321, 2 aprilie 2026, p. 7.

XXI, ediția XXI-a, ediție coordonată și îngrijită de: profesor Vlad Constantin, col. dr. Luiza Rotaru, dr. Lavinia Dumitrașcu, Editura ALPHA MDN, Buzău, 2025, pp. 328-329, 332; idem, *Medalie conferită în anul 1903 lui Ioan Slavici*, în „Independența Română - Independența prin cultură”, nr. 97, ianuarie-februarie 2026, p. 47; idem, *Medalie conferită în 1913 unui pictor în Turnu-Severin*, în „Obiectiv mehedințean”, anul XXVIII, nr. 1321, 2 aprilie 2026, p. 7.

⁹ Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Decorații conferite polițiștilor și agenților de siguranță în perioada 1921-1924*, p. 131.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Medalie conferită în anul 1903 lui Ioan Slavici*, în „Independența Română - Independența prin cultură”, nr. 97, ianuarie-februarie 2026, p. 47.

Szemkovics, Laurențiu-Ștefan, *Trei decorații românești conferite Reginei Maria (1913-1930)*, în *Retrăiri istorice în veacul XXI*, ediția XXI-a, ediție coordonată și îngrijită de: profesor Vlad Constantin, col. dr. Luiza Rotaru, dr. Lavinia Dumitrașcu, Editura ALPHA MDN, Buzău, 2025, pp. 324-332.

Constantin Brâncuși.

CAROL I

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională

Rege al României

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru, Secretar de Stat la Departamentul Cultelor și Instrucțiunii Publice cu No.

Am decretat și decretăm:

Art. I. Conferim medalia „Bene Merenti” următoarelor persoane:

CLASA I.

- Domnului Antonescu Eftimie, magistrat în Ilfov, pentru scrieri juridice;
- „ Ionescu Quintus Ion, deputat, Ploești, pentru merite literare;
- „ Storck Carol, sculptor, București pentru merite artistice;
- „ Hegel C, sculptor, București, pentru merite artistice;
- „ Luchian St., pictor, București, pentru merite artistice;
- „ Popescu Stefan, pictor Răducești (R. Sărat), pentru merite artistice;
- „ Verona A. pictor, București, pentru merite artistice;
- „ Grant N., pictor București pentru merite artistice;
- „ Loghi Kimon, pictor, București, pentru merite artistice;
- „ Brăncuși C., arhitect, pentru merite artistice;
- „ Popovici G., pictor, Iași, pentru merite artistice;
- „ Bardasare Em., pictor, Director al școlii de arte frumoase din Iași pentru merite artistice;
- „ Berendei Ioan D. arhitect, București, pentru merite artistice;
- „ Ștefănescu Victor, arhitect, București pentru merite artistice;
- „ Moga Vasile profesor la gimnaziul G. Sincai din București pentru merite didactice

CLASA II.

- Domnului Gheorghiu C., pictor pentru merite artistice;
- „ Teodorescu Dimitrie maestru la seminarul Central din București pentru merite didactice;

./.

Decretul regal nr. 1.794 din 26 mai 1909 (copie, prima pagină).

Medalia „Bene Merenti” clasa I (avers și revers).